

MEDIACJA

w polskim postępowaniu karnym

Tradycja obchodzenia Międzynarodowego Dnia Mediacji została wprowadzona przez Amerykańskie Stowarzyszenie Profesjonalistów w Rozwiązywaniu Konfliktów w 2005 roku. Święto to wyznaczono na każdy trzeci czwartek października. Dzień Mediacji ma na celu pogłębianie społecznej świadomości w kwestii pokojowych metod rozwiązywania konfliktów, opartych na dialogu i porozumieniu oraz uświadomieniu opinii społecznej korzyści wynikających ze stosowania alternatywnych - pozasądowych metod rozwiązywania konfliktów.

Sama instytucja mediacji wprowadzona została w szeroki krąg dziedzin prawa, w tym prawa gospodarczego, cywilnego, karnego. Odnosząc się do obowiązujących przepisów procedury karnej - treści artykułu 23 a k.p.k. ustawodawca określił, iż *„Sąd, a w postępowaniu przygotowawczym prokurator, może z inicjatywy lub za zgodą pokrzywdzonego i oskarżonego, skierować sprawę do instytucji lub osoby godnej zaufania w celu przeprowadzenia postępowania mediacyjnego między pokrzywdzonym i oskarżonym”*. W związku z dyspozycją tego artykułu do skierowania sprawy do postępowania mediacyjnego może dojść tylko:

- 1) z łącznej inicjatywy pokrzywdzonego i oskarżonego
- 2) z inicjatywy organu procesowego ale tylko i wyłącznie za zgodą pokrzywdzonego i oskarżonego

Czym jest więc MEDIACJA?

to niewiążąca metoda rozwiązywania sporów z udziałem neutralnej osoby trzeciej, której zadaniem jest pomoc stronom zaangażowanym w spór w osiągnięciu wspólnie akceptowalnego rozwiązania;

Z powyższą definicją ściśle łączą się podstawowe cechy mediacji jak:

1. **Dobrowolność** / która sprowadza się przede wszystkim do tego, że strony konfliktu muszą wyrazić zgodę na udział w mediacji; że w każdym stadium mediacji strony mogą się z niej wycofać; że strony konfliktu nie mogą być zmuszane do osiągnięcia

porozumienia; a wreszcie dobrowolność odnosi się również do swobody wyboru mediatora i przebiegu procesu mediacyjnego zaproponowanego przez mediatora np. kolejność omawianych kwestii, zakres i czas dyskusji/

2. Bezstronność i neutralność mediatora

a- neutralność mediatora oznacza niezależność mediatora względem stron, brak jego osobistego interesu w wyniku mediacji oraz braku uprzedzeń wobec stron. Mediator nie proponuje więc stronom żadnych rozwiązań, nie narzuca swojego systemu wartości, nie udziela porad, nie wyraża własnego zdania;

b- bezstronność mediatora odnosi się do przekonania i odczucia stron, iż są traktowane sprawiedliwie, mediator ma obowiązek równego traktowania stron, zapewnia wsparcia i pomocy obu stronom;

3. Poufność mediacji - odnosi się do zapewnienia stronom prywatności oraz zapewnieniu, iż mediacja jak i jej przebieg są objęte tajemnicą;

4. Mniejszy formalizm postępowania mediacyjnego

5. Szybkość postępowania - kierując sprawę do mediacji wyznaczany jest jej czas trwania i w świetle treści art. 23a § 2 k.p.k. jest to okres 1 miesiąca, a czasu tego nie wlicza się do trwania postępowania przygotowawczego;

W świetle **rekomendacji nr R (99)19 Komitetów Rady Europy dla państw członkowskich w mediacji w sprawach karnych z 15.09.1999 r.** brak jest barier w zakresie stosowania mediacji jeśli chodzi o typ przestępstwa, jednakże rekomendacja ta wskazuje w jakich przypadkach nie powinna ona mieć miejsca z uwagi na cechy charakteryzujące osobę ofiary i sprawcy lub łączące ich stosunki. Sytuacja ta odnosi się do:

- 1.** dysproporcji między stronami /np. gdy chodzi o wiek, dojrzałość, możliwości intelektualne/
- 2.** znaczącej nierównowagi w układzie sił /wynikającej z zależności jednej strony do drugiej, domniemywanej lub wyraźnej groźby użycia przemocy – uniemożliwia swobodny udział w mediacji i prawdziwą zgodę /

Odnosząc się do przepisów obowiązujących w Polsce to zostały one uchwalone przez **Spoleczną Radę do spraw Alternatywnych Metod Rozwiązywania Konfliktów i Sporów**

przy Ministrze Sprawiedliwości i są to „Standardy prowadzenia mediacji i postępowania mediatora” /uchwalone przez Radę w dniu 26.06.2006r./,

Po otrzymaniu sprawy do mediacji, mediator niezwłocznie zwołuje posiedzenie mediacyjne. **Posiedzenie mediacyjne** to jednoczesne spotkanie mediatora z wszystkimi stronami w określonym czasie i miejscu. Za zgodą stron mediacja może być prowadzona za pomocą odrębnych spotkań mediatora z każdą ze stron. Dobór technik i metod mediacji zależy przede wszystkim od:

- charakteru sprawy
- preferencji stron
- mediatora

Mediator przerywa lub kończy postępowanie mediacyjne przed zawarciem porozumienia, kiedy uzna, że co najmniej jedna strona postępowania nie jest zdolna do uczestniczenia w mediacji lub z innego ważnego powodu:

- gdy strona z powodu swego stanu fizycznego lub psychicznego nie może efektywnie uczestniczyć w mediacji /np. jest pod wpływem alkoholu, środków odurzających, substancji psychotropowych;
- gdy strony chcą zawrzeć porozumienie, których skutków nie są świadome;
- gdy strony używają mediacji dla osiągnięcia nieuczciwych korzyści;
- gdy mediator nabiera przekonania, że traci bezstronność;

Po przeprowadzeniu postępowania mediacyjnego instytucja lub osoba godna zaufania, która prowadziła to postępowanie sporządza sprawozdanie z przebiegu i wyników mediacji. Do sprawozdania dołącza się ugode, jeśli w wyniku mediacji strony taką ugode zawarły. Poprzez **ugode mediacyjną** należy rozumieć taką ugode która nie nakłada na sprawcę zobowiązań ponad miarę, ani też nie minimalizuje oczekiwań pokrzywdzonego. Organ, który skierował sprawę do mediacji, po otrzymaniu sprawozdania z jej przebiegu oraz otrzymaniu ewentualnie zawartej umowy powinien ocenić jej wyniki mediacji pod kątem celu mediacji, celów postępowania karnego, jak i oczywiście zgodności z prawem. Wszystkie wskazane elementy organ procesowy ma na względzie przy wydawaniu orzeczenia.

Odnosząc się zaś do statystyk postępowań w sprawach karnych, to z danych statystycznych wynika, iż liczba przeprowadzonych mediacji wzrasta. W 2011 r. zostało przeprowadzonych 1414 mediacji, a w 2010 r. liczba ta wynosiła 1217.

Spór i konflikt towarzyszy społeczeństwu na co dzień. Często ich rozstrzygnięcie „przerzucamy” na organy procesowe, a i tak na ogół któraś ze stron nie jest zadowolona. Mediacja pozwala nam niejako „wziąć sprawę w swoje ręce”. Porozumienie wypracowane w jej trakcie jest lepszym porozumieniem, bo jest **naszym porozumieniem**.